

Οι αλλαγές που καθορίζουν την ιατρική συμβαίνουν άθόρυβα, αποφασιστικά κι ξρήμην μας

Γεώργιος Κ. Ἀνδρικόπουλος

Διευθυντής Α΄ Καρδιολογικής Κλινικής & Τμήματος Ἡλεκτροφυσιολογίας & Βηματοδότησης,
Ἐργοῖκος Ντυνάν Hospital Center

«Εἰλικρινά εἶμαι καχύποπτος ἀπέναντι σέ ὁποιονδήποτε ἔχει μιὰ ἀκλόνητη καὶ κατασταλαγμένη ἄποψη σέ ἓνα περίπλοκο θέμα.»

Scott Adams, 1957-, Ἀμερικανὸς συγγραφέας

Ας ξεκινήσουμε ἀπαριθμώντας μερικὰ δεδομένα που θέτουν τὸ πλαίσιο τῆς σημερινῆς μας συζήτησης.

1. Τὸ κόστος τῆς Ἰατρικῆς αὐξάνει συνέχεια στὶς χώρες τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, ἀλλὰ ὄχι μόνο σὲ αὐτές. Ἐξαίρεση ἀποτελεῖ ἡ χώρα μας, ὅπου τὰ τελευταῖα χρόνια ἔχει σημειωθεῖ ἀξιοσημείωτη μείωση τῶν δημοσίων δαπανῶν γιὰ τὴν ὑγεία σὲ βαθμὸ ὑπερβολῆς. Τὰ δεδομένα τοῦ ΟΟΣΑ δείχνουν ὅτι σήμερα ἡ Ἑλλάδα ἔχει πολὺ χαμηλότερες δαπάνες γιὰ τὴν ὑγεία ἀπὸ αὐτὲς που ἀναλογοῦν στὸ ἀκαθάριστο ἔθνικὸ προϊόν τῆς. Μὲ ἀπλᾶ λόγια, ἡ ὑγεία εἶναι ἀπὸ τοὺς κλάδους τῆς οἰκονομίας που πλήρωσαν τὸ βαρύτερο κόστος ἀπὸ τὴν σοβοῦσα οἰκονομικὴ κρίση. Σαφῶς ἔγινε ὑπερδιόρθωση τῶν ὑπερβολῶν τοῦ παρελθόντος.

2. Ἡ αὐξηση τοῦ κόστους τῆς ὑγείας διεθνῶς ἔχει ὀδηγήσει τὰ κράτη σὲ προσπάθεια ἐξορθολογισμοῦ τῶν δαπανῶν καὶ μειώσεως τοῦ κόστους τῶν καινοτόμων ὑπηρεσιῶν ὑγείας. Εἶναι ἀναπόφευκτο ἂν σκεφτοῦμε ὅτι στὶς ΗΠΑ τὸ κόστος τῶν ὑπηρεσιῶν ὑγείας ἔχει ξεπεράσει τὸ 15% τοῦ ΑΕΠ. Εἶναι μεγαλύτερο ἀπὸ 3 τρις δολάρια, δηλαδή μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ συνολικὸ ΑΕΠ τῆς Γερμανίας.

3. Οἱ κυριότεροι παράγοντες που καθορίζουν τὸ κόστος τῶν ὑπηρεσιῶν ὑγείας που φτάνουν στοὺς πολῖτες εἶναι τὸ κόστος τῆς ἔρευνας, τὸ διοικητικὸ κόστος, ἡ ἀνάγκη γιὰ ὑγιὴ κερδοφορία τῶν ἑταιρειῶν βιοτεχνολογίας καὶ φαρμάκων καὶ τὸ ἱατρικὸ κόστος, δηλαδή ἡ ἀνάγκη γιὰ ἐκπαίδευση καὶ ἐνημέρωση τῶν ἱατρῶν προκειμένου νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ εἰσάγουν καὶ νὰ χρησιμοποιοῦν τὶς νέες τεχνολογίες στὸ χῶρο τῆς ὑγείας. Ἀπὸ ὅλα τὰ παραπάνω, τὸ διοικητικὸ κόστος εἶναι τὸ μεγαλύτερο καὶ τὸ ἱατρικὸ κόστος εἶναι τὸ μικρότερο. Τουλάχιστον αὐτὸ συμβαίνει στὶς ΗΠΑ, ὅπου ὑπάρχουν λεπτομερῆ δεδομένα.

4. Οἱ κεντρικὲς κυβερνήσεις παντοῦ, ἀλλὰ ἰδίως στὴ χώρα μας, δὲν ἔχουν τὴ δυνατότητα ἀλλὰ καὶ τὶς ὑποδομὲς νὰ διαχειριστοῦν τὴν ἀνάγκη τῆς ἱατρικῆς ἐκπαίδευσης. Κραυγαλέο παράδειγμα ἀποτελεῖ ἡ καταστατικὴ ὑποχρέωση που εἶχε ἀναλάβει τὸ ΕΣΥ στὴ χώρα μας, ὅπου καταγράφεται ὅτι κάθε χρόνο τὸ ΕΣΥ θὰ στέλνει τοὺς ἱατροὺς μὲ δικά του ἔξοδα σὲ συγκεκριμένο ἀριθμὸ συνεδριῶν. Δυστυχῶς ἡ ὑποχρέωση αὐτὴ βρῖσκεται στὴ σφαῖρα τῆς φαντασίας. Πρόσφατες φωνὲς που εἰσηγοῦνται ὅτι οἱ σχετικὲς δαπάνες ἀπὸ τὴ φαρμακοβιομηχανία θὰ πρέπει νὰ κατευθύνονται πρὸς κρατικὲς δομὲς που θὰ διαχειρίζονται στὴ συνέχεια τὰ συνέδρια καὶ θὰ στέλνουν τοὺς γιατροὺς μὲ δική τους ἐπιλογή, προκαλεῖ ἀπορία. Ὡς πότε θὰ καλλιεργοῦμε τὴ «φαιδρὰ πορτοκαλέα» σὲ αὐτὴν τὴ χώρα; Πῶς οἱ κουτόφραγκοὶ δὲν τὸ σκέφτηκαν

τόσα χρόνια; Και ἐν πάση περιπτώσει, ἂν πρόκει-
ται νὰ ὑλοποιηθεῖ ἡ πρόταση αὐτή, ἄς μᾶς ἐνημε-
ρώσουν ἐγκαίρως γιὰ νὰ προχωρήσουμε γρήγορα
στὴν ἐνσωμάτωσή μας σὲ συγκεκριμένες κοιμη-
τικὲς δομές, προκειμένου νὰ ὑπερασπιστοῦμε τὴν
ἐπιστημονική μας ἐπάρθεια. Διότι ἕτερος δρόμος
δὲν ὑπάρχει, ὅπως μᾶς ἔχει διδάξει ἡ πραγματι-
κότητα.

Μὲ αὐτὰ στὸ μυαλό μας ἄς σκεφτοῦμε τί γί-
νεται τὰ τελευταῖα χρόνια στὸ χῶρο τῆς ὑγείας
διεθνῶς, ἀλλὰ κυρίως στὴ χώρα μας. Παράγονται
συνεχῶς κανονισμοὶ ἀπὸ τὶς ἑταιρεῖες, κανονισμοὶ
ἀπὸ τὶς ρυθμιστικὲς κρατικὲς ἀρχὲς καὶ ὁδηγίες
(guidelines) ἀπὸ τὶς πολυάριθμες ἱατρικὲς ἑται-
ρεῖες. Πολλὲς ρυθμιστικὲς ἀρχὲς (EMA, NICE,
ΕΟΦ) μὲ τὸν ἕναν ἢ τὸν ἄλλο τρόπο υἱοθετοῦν
ἀρκετὲς ἀπὸ τὶς ὁδηγίες αὐτές. Ἐξάλλου δὲν ὑπάρ-
χει ἐναλλακτικὴ ἐπιστημονικὴ τεκμηρίωση γιὰ νὰ
στηρίξουν τὶς ἀποφάσεις τους. Ἀκόμα τὰ τελευ-
ταῖα χρόνια βιώνουμε μιὰ μεγάλη αὔξηση τῆς προ-
σπάθειας νὰ ἐπεκταθεῖ ἡ διαδικτυακὴ ἱατρικὴ
ἐκπαίδευση, γεγονός μὲ πολλὰς θετικὲς πλευρὲς,
ἀλλὰ καὶ συνοδεῖα πλήθους καινοφανῶν προβλη-
μάτων. Ἐχουν σχέση ὅλα αὐτὰ μεταξύ τους;
Φοβᾶμαι πὼς ἔχουν μιὰ σχέση πού δὲν ἔχουμε ἀκό-
μα ἀντιληφθεῖ. Ἄν καὶ πολλοὶ καταγγέλλουν τὶς
ὁδηγίες τῶν ἱατρικῶν ἑταιρειῶν ὡς προῖόν συ-
ναλλαγῆς μὲ τὴ βιομηχανία, στὴν πραγματικότητα
ἴσως νὰ ἐξυπηρετοῦν μιὰ ἀνομολόγητη σύγχρονη
ἀνάγκη. Τὴν ἀνάγκη μείωσης τοῦ κόστους τῆς
ἱατρικῆς στὸ Δυτικὸ κόσμο. Ἐξάλλου ἡ μείωση
τῶν δαπανῶν γιὰ τὴν ἱατρικὴ ἐκπαίδευση ἐν μέσῳ
πλήθους ρυθμίσεων εἶναι μιὰ πραγματικὴ σή-
μερα.

Φοβᾶμαι ὅτι κάποιοι φαντάζονται τὸ μέλλον
τῆς ὑγείας κάπως ἔτσι:

Οἱ λίγοι «εἰδικοί» ἢ οἱ πολλοὶ μὴ εἰδικοί ὅπως
δοκιμάζεται ἐσχάτως στὶς ἐπιτροπὲς τῶν ΗΠΑ,
θὰ παράγουν ὁδηγίες ἔχοντας ἄμεση πρόσβαση
στὰ δεδομένα τῶν μεγάλων κλινικῶν δοκιμῶν. Οἱ
ρυθμιστικὲς ἀρχὲς θὰ τὶς υἱοθετοῦν κατὰ περί-
πτωση μὲ γνώμονα κυρίως τὸ κόστος. Οἱ πολλοὶ ἐξ
ἡμῶν θὰ εἶμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ τὶς ἐφαρμό-
ζουμε, ἰδίως ἂν ἐνδυσθοῦν νομικῆς ἰσχύος. Κι
ἐπειδὴ οἱ ὁδηγίες γίνονται, ὁμολογουμένως, ὅλο
καὶ καλύτερες, ὅλο καὶ περισσότεροι ἄσθενεῖς μας
θὰ περιγράφονται μὲ σαφήνεια σὲ αὐτές. Σὲ τε-
λικὴ ἀνάλυση, γιὰ νὰ τρέχετε στὰ συνέδρια; Εἶναι

συχνὰ μεγάλη ταλαιπωρία (ὑποκριτικό), εἶναι συ-
χνὰ ἀναποτελεσματικὸ (γεγονός), εἶναι δαπανηρὸ
(ἡ οὐσία τοῦ θέματος) καὶ σὰς στιγματίζει μᾶλλον
ὡς συναλλασσόμενο παρὰ σὰς κοσμεῖ ὡς φιλο-
μαθῆ. Ἐπιπλέον, θὰ πρέπει ἐνίοτε νὰ ἀπολογεῖστε
σὲ αὐτοὺς πού λοιδороῦν ὄλους ὅσοι γράφουν,
διαβάζουν καὶ παρακολουθοῦν συνέδρια γιὰ τὴν
ἀπόφασή σας νὰ συμμετέχετε σὲ αὐτὰ.

Ποιὸ μέλλον ἔχουν ὁραματιστεῖ, λοιπόν, καὶ
ὑλοποιοῦν γιὰ τὸ μέλλον τῆς ἱατρικῆς; Φοβᾶμαι
πὼς εἶναι ἕνα μέλλον ὅπου θὰ καθόμαστε σπίτι
μας, θὰ ἀκολουθοῦμε ἀσκαρδαμνικὴ τὶς ὁδηγίες
καὶ τὶς ρυθμιστικὲς ἀποφάσεις, κάποιες φορὲς θὰ
συμμετέχουμε σὲ διαδικτυακὰ ἐκπαιδευτικὰ δρώ-
μενα καὶ δὲν θὰ χρειάζεται νὰ ξέρουμε καὶ πολλά.
Πρὸς χάριν ἑνὸς πιὸ ἠθικοῦ καὶ ποιὸ ὁμοιόμορ-
φου ἱατρικοῦ κόσμου δὲν θὰ χρειάζεται νὰ ἔχουμε
καὶ ἰδιαίτερα ἰσχυρὴ ἄποψη. Χαρᾶς εὐαγγέλια γιὰ
ὄσους δὲν χρειάστηκε νὰ προσπαθήσουν πολὺ γιὰ
νὰ γίνουν γιατροί. Ἀκόμα καλύτερα γι' αὐτοὺς
πού προτιμοῦν τὶς ἐφημερίδες ἀπὸ τὶς ἱατρικὲς
δημοσιεύσεις. Μποροῦν νὰ συνεχίσουν ἀπερίσπα-
στοι. Τοὺς ἄσθενεῖς δὲν τοὺς ρώτησε πάντως κα-
νεὶς. Οἱ τελικοὶ καταναλωτὲς τῆς ὑγείας δὲν συμ-
μετέχουν στὴ διαμόρφωση τῆς νέας ἱατρικῆς. Τό-
σο τὸ χειρότερο γι' αὐτοὺς. Τὰ θετικὰ στοιχεῖα τοῦ
νέου αὐτοῦ περιβάλλοντος εἶναι ὅτι τὸ ἱατρικὸ
κόστος θὰ εἶναι μικρότερο, ἢ ψευδοθηκὴ θὰ κυ-
ριαρχεῖ στὴν ἱατρικὴ καὶ τὰ κέρδη τῶν μετόχων θὰ
εἶναι μεγαλύτερα. Φοβᾶμαι πὼς τὸ κόστος τῆς
ὑγείας θὰ συνεχίσει νὰ αὐξάνεται καὶ οἱ ἄσθενεῖς
θὰ λαμβάνουν χειρότερη ὑγεία γιὰ 2 βασικοὺς λό-
γους. Πρῶτον, ἐπειδὴ τὸ ἱατρικὸ κόστος δὲν εἶναι
παρὰ μιὰ μικρὴ συνιστώσα μιᾶς ἀδηφάγου οἰκο-
νομίας, ὅπου ἡ πλειονότητα τῶν ἐξόδων εἶναι δι-
οικητικὲς δαπάνες καὶ κρυφὴ κερδοφορία. Δεύτε-
ρον, ἐπειδὴ ἡ μεσοπρόθεσμη συνέπεια τῆς ἀποχῆς
τῶν πολλῶν ἱατρῶν ἀπὸ τὴ δυνατότητα νὰ λαμβ-
άνουν ἀποφάσεις γιὰ τοὺς ἰδιαίτερους καὶ μο-
ναδικούς ἄσθενεῖς τους δὲν εἶναι πρὸς τὸ συμφέ-
ρον τους.

Δικαιούμαστε, λοιπόν, νὰ εἶμαστε τουλάχισ-
τον καχύποπτοι, ὅταν συμβαίνουν τὰ κάτωθι ση-
μεῖα τῶν καιρῶν, πού μὲ ἔκαναν νὰ γράψω αὐτὸ τὸ
ἄρθρο.

- Ὄταν ὁ ΕΟΦ καὶ ὁ ΣΦΕΕ συμφωνοῦν ὅτι
πρέπει νὰ μειωθεῖ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἱατρῶν πού πα-
ρακολουθοῦν συνέδρια.

- Όταν για λόγους ηθικής και δεοντολογίας περιορίζονται οι νόμιμες και φορολογητέες αμοιβές στους ιατρούς γενικά. Πρόσφατα ο σύλλογος Ευρωπαϊκών φαρμακευτικών εταιρειών μάλιστα αποφάσισε ότι οι αμοιβές θα εξαρτώνται από τη χώρα προέλευσης. Έτσι, αν ένας Έλληνας ιατρός συμμετέχει σε ένα δορυφορικό συμπόσιο στο Πανευρωπαϊκό συνέδριο, θα παίρνει τη μισή αμοιβή από έναν Γερμανό ιατρό. Άρα θα είμαστε οι πιο ηθικοί ιατροί στην Ευρώπη. Και οι πιο συμπερόντες οικονομικά.

- Όταν για λόγους ηθικής και δεοντολογίας πρέπει να ελέγχονται οι απόψεις που διακινούνται στα συνέδρια.

- Όταν η ένωση εταιρειών ιατρικής τεχνολογίας (Eucomed) ανακοινώνει ότι διακόπτει τη χρηματοδότηση για συμμετοχή ιατρών σε συνέδρια. Η απόφαση δεν είναι του συλλόγου φαρμακευτικών εταιρειών, ...ακόμα τουλάχιστον.

Άγαπητοί συνάδελφοι, όταν έγραφα πριν χρόνια ότι πρέπει να φροντίζουμε εμείς οι ίδιοι για την αυτοκάθαρσή μας αυτά είχα στο νου μου. Ότι, δηλαδή, πολλοί θα βιαστούν να χρησιμοποιήσουν τα κακώς κείμενα που συμβαίνουν στο χώρο της υγείας είτε για προσωπική διάκριση και προβολή είτε για επιβολή περιοριστικών πολιτικών που θα πλήξουν την επιστήμη, το επάγγελμα και τους ασθενείς μας. Όσο είναι ανάγκη να υπερασπιστούμε την ακεραιότητά μας, άλλο τόσο είναι ανά-

γκη να υπερασπιζόμαστε και την αξιοπρέπειά μας. Άς είμαστε, λοιπόν, τουλάχιστον καχύποπτοι, όταν χρησιμοποιείται ή λέξη ηθική για να περιγράψει την ανάγκη κάποιων για οικονομίες κλίμακας εις βάρος μας. Κι άς είμαστε αυστηροί στην εσωτερική κριτική και στην ανάγκη συνεχούς αναθεώρησης των πεπραγμένων του ιατρικού σώματος σε όλα τα επίπεδα. Όμως, αυτό που έχουμε ανάγκη πρωτίστως σήμερα είναι να συμμετέχουμε με κάποιο θεσμικό τρόπο στις εξελίξεις που μας αφορούν. Δεν είναι δυνατό αποφάσεις που αφορούν πρωτίστως στο επάγγελμά μας και στους ασθενείς μας να λαμβάνονται ξρήμην μας.

Άς είμαστε, λοιπόν, τουλάχιστον καχύποπτοι. Κανείς δεν δικαιούται να κραδαίνει την ηθική πάνω από το ιατρικό σώμα συλλήβδην. Ίδιως όλοι όσοι δεν βρέθηκαν ποτέ με ανιδιοτέλεια και χωρίς κανένα οικονομικό όφελος δίπλα από πάσχοντες που χρειάζονται φροντίδα. Κάτι πού, ιδίως στις δύσκολες οικονομικές συνθήκες που ζούμε, κάνουν οι περισσότεροι εξ ημών.

Και άς αξιολογούμε στο πλαίσιο των δικών μας ηθικών αρχών τη δυνατότητα, που ακόμα κάποιοι από τη βιομηχανία μας προσφέρουν, να είμαστε ενημερωμένοι ιατροί με άποψη. Αυτοί που σε πείσμα των καιρών επενδύουν στην ενημέρωση των ιατρών, σεβόμενοι την αξιοπρέπειά μας, αξίζουν τουλάχιστον τον σεβασμό μας.

